

Ministr životního prostředí
Mgr. Richard Brabec
Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 1442/65
Praha 10, 100 10

Datovou zprávou

Podatel:

Vodovody a kanalizace Hodonín, a.s., sídlem Purkyňova 2933/2, 695 01 Hodonín, IČO: 49454544

Právně zastoupen:

Frank Bold advokáti, s.r.o.,
se sídlem v Brně, Údolní 33, 602 00 Brno, IČ 283 59 640, ID DS: auwd5w7

Podnět k provedení přezkumného řízení závazného stanoviska (verifikační stanovisko)

Přílohy:

- *Plná moc právního zástupce*
- *Další dle textu*

I. Úvod

Vodovody a kanalizace Hodonín, a.s., sídlem Purkyňova 2933/2, 69501 Hodonín, IČO: 49454544 (dále jen „Podatel“) podávají k ministrovi životního prostředí, který je podle § 178 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „SŘ“) nadřízeným orgánem Ministerstva životního prostředí, podnět k zahájení přezkumného řízení závazného stanoviska k ověření souladu ze dne 26. 10. 2015, č.j. 24489/ENV/15, vydaného Ministerstvem životního prostředí ohledně těžby a úpravy štěrkopísku v Uherském ostrohu 2 (dále jen „verifikační stanovisko“) podle § 149 odst. 5 SŘ, a to z důvodu níže uvedených nezákonností tohoto verifikačního stanoviska.

II. Možnost konat přezkumné řízení verifikačního stanoviska

Závazným stanoviskem ve smyslu § 149 odst. 1 SŘ je úkon učiněný správním orgánem (dotčeným orgánem) na základě zákona (resp. na základě zmocnění vydaného ve zvláštním zákoně) postupem podle části IV. správního řádu, který není samostatným rozhodnutím ve správním řízení a jehož obsah je závazný pro výrokovou část rozhodnutí správního orgánu. S ohledem na zásadu legality musí mít podmínky jeho vydávání zákonnou oporu. V tomto případě je oním závazným stanoviskem verifikační stanovisko, vydané Ministerstvem životního prostředí ke stanovisku o posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí, vydaného podle tehdy platného a účinného § 10 odst. 1 zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „ZOPV“) dne 9. 3. 2015 pod č.j. 12289/ENV/15 (dále jen „stanovisko EIA“) s požadavky právních předpisů podle čl. II. odst. 1 přechodných ustanovení zákona č. 39/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů a další související zákony (dále jen „zákon č. 39/2015 Sb.“).

Z čl. II. odst. 1 zákona č. 39/2015 Sb. plyne, že **verifikační stanovisko**, kterým se ověřuje soulad obsahu stanoviska k posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí vydaných přede dnem nabytí účinnosti zákona č. 39/2015 Sb. (tedy soulad obsahu stanoviska EIA) s požadavky právních předpisů, které zapracovávají směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/92/EU ze dne 13. 12. 2011, o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí (tzv. EIA směrnice), **je samo o sobě rovněž závazným stanoviskem ve smyslu § 149 odst. 1 SŘ**. Tento dílčí závěr potvrzuje též zvláštní část důvodové zprávy k zákonu č. 39/2015 Sb., podle které: *„V konkrétním nastavení přechodných ustanovení musel být zohledněn ultimativní požadavek Komise, aby u „starých“ stanovisek EIA (tj. vydaných před nabytím účinnosti novely), bylo vždy orgánem EIA prověřeno, zda vyhovují požadavkům EIA směrnice. Adekvátním provedením tohoto požadavku v úrovni národního práva je nově konstruovaná povinnost orgánů EIA před uplatněním těchto stanovisek v navazujících řízeních vydat tzv. ověřující závazné stanovisko poté, co je obsah těchto „starých“ stanovisek EIA konfrontován s požadavky právních předpisů, které zapracovávají EIA směrnici, tedy především se ZPV v novelizovaném znění. Ve stejném ověřujícím závazném stanovisku zároveň orgán EIA určí, které z podmínek uvedených ve „starém“ stanovisku EIA jsou správní úřady příslušné k vedení navazujících řízení povinny zahrnout do svých rozhodnutí. Tyto podmínky věcně nezávazných „starých“ stanovisek budou přebrány a „zezávazněny“ ve formě ověřujícího závazného stanoviska.“*

Podle § 149 odst. 5 SŘ lze nezákonné závazné stanovisko zrušit nebo změnit v přezkumném řízení podle § 94 odst. 1 a násl. SŘ (nikoli podle § 156 odst. 2 SŘ, neboť § 149 odst. 5 SŘ představuje zvláštní právní úpravu), k němuž je příslušný nadřízený správní orgán správního orgánu, který vydal závazné stanovisko, aniž by tomu muselo předcházet podání odvolání (srov. § 149 odst. 4 SŘ, které umožňuje přezkum závazného stanoviska v rámci odvolacího řízení). **Protože přezkum závazného stanoviska je přezkumným řízením z moci úřední, je podnět k jeho zahájení oprávněn podat podle § 42 SŘ, resp. § 94 odst. 1 SŘ kdokoli, tedy i Podatel.**

Co se týká možné lhůty k zahájení přezkumného řízení, podle § 96 odst. 1 SŘ lze sice usnesení o zahájení přezkumného řízení vydat v subjektivní lhůtě 2 měsíců ode dne, kdy se příslušný správní orgán dozvěděl o důvodech pro zahájení přezkumného řízení, resp. v objektivní lhůtě 1 roku od právní moci rozhodnutí ve věci, avšak **vzhledem k tomu, že závazné stanovisko není správním rozhodnutím (nenabývá tudíž právní moci), se lhůta v § 96 odst. 1 SŘ neuplatní.** Tento dílčí závěr ohledně aplikace § 96 odst. 1 SŘ potvrzuje jak odborná veřejnost, např. Jemelka, L., Pondělíčková, K., Bohdalo, D.: Správní řád. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 717, tak závěr č. 71 ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu ze dne 15. 12. 2008, s. 5. Proto lze přezkum verifikačního stanoviska ze dne 26. 10. 2015 iniciovat a uskutečnit i k datu podání tohoto podnětu.

Zákonnost závazného stanoviska je nadřízený správní orgán povinen přezkoumat v plném rozsahu, v tomto případě tedy bez ohledu na Podatelem uvedené nezákonnosti verifikačního stanoviska, musí přihlídnout rovněž k těm vadám postupu při vydání verifikačního stanoviska, o kterých lze mít důvodně za to, že mohly mít vliv na soulad verifikačního stanoviska s právními předpisy.

III. Protiprávnost verifikačního stanoviska

Podle čl. II odst. 1 přechodných ustanovení zákona č. 39/2015 Sb. mělo Ministerstvo životního prostředí ve verifikačním stanovisku ověřit, že obsah původního stanoviska EIA, vydaného dle § 9a odst. 1 a násl. ZOPV, je v souladu s požadavky právních předpisů, které zapracovávají směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/92/EU ze dne 13. 12. 2011 o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí (dále jen „směrnice 2011/92/EU“). Náležitosti stanoviska EIA jsou uvedeny v příloze č. 6 ZOPV, přičemž tyto náležitosti zahrnují mj. následující:

- **zařazení záměru** dle přílohy č. 1 ZOPV – což nebylo provedeno
- podmínky pro fázi přípravy záměru, realizace (výstavby) záměru, provozu záměru, popřípadě podmínky pro fázi ukončení provozu záměru za účelem prevence, vyloučení, snížení, popřípadě kompenzace nepříznivých vlivů záměru na životní prostředí včetně povinností a podmínek pro sledování a rozbor vlivů na životní prostředí. **Tyto podmínky musí být reálně splnitelné** (jinak by jejich stanovení neplnilo účel ZOPV);
- odůvodnění vydání souhlasného/nesouhlasného stanoviska **včetně odůvodnění stanovení uvedených podmínek;**
- **hodnocení technického řešení záměru** s ohledem na dosažený stupeň poznání, pokud jde o znečišťování životního prostředí;
- **celkové hodnocení procesu** posuzování vlivů na životní prostředí;
- **seznam subjektů**, jejichž vyjádření jsou v závazném stanovisku zčásti nebo zcela zahrnuta;
- vypořádání vyjádření k dokumentaci (oznámení);
- vypořádání vyjádření k posudku.

Ministerstvo životního prostředí na str. 10 verifikačního stanoviska uvedlo doslovně, že se při ověřování stanoviska EIA „zabývalo výhradně otázkou, zda obsah stanoviska EIA věcně odpovídá požadavkům přílohy č. 6 k zákonu, případně, zda jsou příslušné informace obsaženy alespoň v dokumentaci vlivů záměru na životní prostředí (Ing. Pavla Žídková, Opava, 2013) nebo v posudku o vlivech záměru na životní prostředí (Ing. Daniel Bubák, Ph.D., GET s.r.o., Praha, 2013).“ Závazné stanovisko však musí splňovat také formální náležitosti předepsané správním řádem pro správní rozhodnutí dle § 68 SŘ, byť

jsou i tyto náležitosti do určité míry modifikovány přílohou č. 6 ZOPV, zejména § 68 odst. 3 SR: *V odůvodnění se uvedou důvody výroku nebo výroků rozhodnutí, podklady pro jeho vydání, úvahy, kterými se správní orgán řídil při jejich hodnocení a při výkladu právních předpisů, a informace o tom, jak se správní orgán vypořádal s návrhy a námitkami účastníků a s jejich vyjádřením k podkladům rozhodnutí.* Jejich nepřezkoumání je tak možno pokládat za procesní chybu Ministerstva životního prostředí.

Podatel dále podotýká, že Ministerstvo životního prostředí mělo v rámci verifikačního stanoviska ověřit správnost stanoviska EIA nejen z hlediska formálního (tedy zda struktura stanoviska EIA odpovídá příloze č. 6 ZOPV, zda je stanovisko EIA řádně označeno, podepsáno apod.), ale též z hlediska obsahového, tedy, zda stanovisko EIA bylo vydáno v souladu s požadavky právních předpisů, a to nejen ZOPV, ale také zvláštních (složkových) zákonů, zejména zákona č. 254/2001 Sb., vodního zákona, zákona č. 183/2006 Sb., stavebního zákona a dalších právních předpisů. V případě, že by Ministerstvo životního prostředí nemuselo ověřovat soulad obsahu stanoviska EIA se zákony, by bylo vydání verifikačního stanoviska podle zákona č. 39/2015 Sb. pouhou formalitou.

Úmysl zákonodárce, patrný z důvodové zprávy k zákonu č. 39/2015 Sb., však byl evidentně jiný, totiž aby Ministerstvo životního prostředí u stanoviska EIA ověřilo, že vyhovuje požadavkům směrnice 2011/92/EU, a to v plném rozsahu, a aby v návaznosti na ověření obsahu stanoviska EIA ve verifikačním stanovisku určilo, *„...které z podmínek uvedených ve „starém“ stanovisku EIA jsou správní úřady příslušné k vedení navazujících řízení povinny zahrnout do svých rozhodnutí. Tyto podmínky věcně nezávazných „starých“ stanovisek budou přebrány a „zezávazněny“ ve formě ověřujícího závazného stanoviska.“* **V případě, že Ministerstvo životního prostředí bez dalšího převzalo podmínky uvedené ve stanovisku EIA do verifikačního stanoviska, aniž by ověřilo soulad obsahu stanoviska EIA s právními předpisy, pak postupovalo v rozporu se ZOPV a zákonem č. 39/2015 Sb.**

Stanovisko EIA sice bylo Ministerstvem životního prostředí vydáno jako souhlasné, avšak obsahuje celkem 58 podmínek, které je nutné dodržet ve fázi přípravy (celkem 29 podmínek), ve fázi realizace (celkem 6 podmínek), ve fázi provozu a ukončení (celkem 23 podmínek). Verifikační stanovisko převzalo bez dalšího všechny podmínky obsažené ve stanovisku EIA (převzetí podmínek je výslovně uvedeno v odůvodnění stanovených podmínek na str. 12 verifikačního stanoviska), **avšak některé z těchto podmínek nelze reálně uskutečnit** (zejména podmínky týkající se rizika povodně), **anebo je lze uskutečnit, ale jen za cenu porušení právních předpisů.** Konkrétně se jedná o následující podmínky verifikačního stanoviska:

Hydraulická bariéra

- **podmínka č. 7** – vyžaduje doplnění výsledku matematického modelu (použitého ve studii společnosti AQUATEST a.s. z března 2010) tak, aby bylo stanoveno nutné čerpané množství podzemní vody v hydraulické bariéře s cílem vytvořit dostatečnou depresi (zabraňující šíření potenciální kontaminace za bariéru) pro množství vody odebírané v jímacím území Bzenec I, Bzenec II, Bzenec III – sever a Bzenec III – jih.

Problémem je, že Ministerstvo životního prostředí nezohlednilo důsledky aktivace hydraulické bariéry v případě znečištění vody v prostoru těžby, neboť v takovém případě přijdou zdroje Bzenec I, Bzenec III – sever a Bzenec III – jih o zhruba 50% celkového přítoku vody. Na významu nabyde přítok podzemní vody z jiných směrů, obsahující chlorované uhlovodíky, dusičnany a další látky. Dlouhodobý provoz hydraulické bariéry neumožní zajistit stávající zásobování obyvatelstva pitnou vodou. Krizový scénář provozu hydraulické bariéry nebyl v procesu EIA, završeném vydáním stanoviska EIA, vůbec posuzován a nebyl zohledněn ani při vydání verifikačního stanoviska. **Podatel konstatuje, že náhradní zásobování obyvatelstva pitnou vodou je v případě dlouhodobé aktivace hydraulické bariéry realizovatelné jen za cenu enormních nákladů;**

- **podmínka č. 18** – vyžaduje vybudování liniové hydraulické bariéry podél jihozápadní a jihovýchodní hranice zájmového území podle návrhu uvedeného ve studii Vyhodnocení velikosti a významnosti vlivů záměru na podzemní a povrchové vody (AQUATEST a.s., březen 2010) s tím, že „*konečné parametry hydraulické bariéry budou upřesněny podle požadavku příslušného vodoprávního úřadu.*“ **Podmínka trpí stejným nedostatkem, jako výše uvedená podmínka č. 7 a ani upřesnění parametrů hydraulické bariéry tento nedostatek nemůže vyřešit;**

- **podmínka č. 54** – hovoří o použití hydraulické bariéry v případě potřeby nejen k zamezení migrace havarijní kontaminace (v důsledku úniku látek ohrožujících jakost povrchových nebo podzemních vod), ale rovněž při případném přechodném zhoršení kvality vody v těžebním jezeře v důsledku povodňové zátopy. **Podmínka trpí stejným nedostatkem, jako výše uvedená podmínka č. 7.**

Podatel k tomuto bodu doplňuje, že dokument *Koppová H., et al., (2010 a 2012): Uherský Ostroh - těžba štěrkopísku - hydrogeologická studie. Závěrečná zpráva. Součást Dokumentace EIA pro záměr "Těžba a úprava štěrkopísku v Uherském Ostrohu 2". AQUATEST a.s. Praha/Olomouc* je jedním z hlavních podkladů, na základě kterých bylo stanovisko EIA, potažmo verifikační stanovisko, vydáno, nicméně existuje důvodná pochybnost, že v této studii je chybně zpracován hydraulický model. Jelikož jde o jeden z nejdůležitějších odborných vstupních podkladů, na kterém byl založen proces EIA, použití tohoto modelu zpochybňuje nejen celý proces EIA, ale i všechny další následné fáze uplynulé od tohoto procesu a zejména jeho výsledky.

Použitý model z let 2010 a 2012 je konstruován s takovou mírou schematizace a zjednodušení (ať se to týká hydraulické vodivosti, okrajových podmínek, transportních parametrů aj.), že zkonstruovaný model je svými vlastnostmi velmi vzdálen skutečným poměrům na lokalitě. Závěry modelu je velmi obtížné, ne-li nemožné, aplikovat do rámce skutečné lokality. Nepřesnosti a nejistoty výstupů modelu jsou tak velké, že zde vznikají vážné otázky o jejich věrohodnosti.

Mimo to je podatel přesvědčen, že existují chybné vstupní údaje ohledně použití pouze hrubého odhadu velikosti skutečných vodárenských odběrů, povodňová zvýšená, tedy mimořádná hladina Nové Moravy cca o 1,5 m oproti běžnému stavu, nevhodného typu okrajové podmínky jezera Černý a jezera Pláňava, podhodnocené hodnoty transmisivity a dále chybná interpretace průtoků v Nové Moravě (velikost vzezu vody použitá v modelu mnohonásobně převyšuje dostupné množství vody v korytě), přírodních a indukovaných zdrojů podzemní vody.

Umístění odplavitelného materiálu do aktivní zóny záplavového území a riziko kontaminace těžebního jezera

- **podmínka č. 10** – zakazuje umísťovat do aktivní zóny záplavového území (vyjma náspu pro technologické a administrativně sociální zázemí) deponie žádných odplavitelných materiálů, jako jsou např. skrývky ornice, ostatní skrývky, vytěžené suroviny, vyjma krátkodobého deponování materiálu určeného k odvozu z lokality či k přímému využití pro sanaci a rekultivaci pískovny. **Nedostatkem této podmínky je skutečnost, že jak skrývky ornice, tak ostatní skrývky i vytěžený materiál jsou odplavitelným materiálem, jehož umístění v aktivní zóně záplavového území je nebezpečné a proto zakázané** podle § 67 odst. 2 písm. b) zákona č. 254/2001 Sb., vodního zákona (dále jen „ZVOD“), **a to bezvýjimečně** (citované ustanovení ZVOD neumožňuje ani krátkodobé ukládání odplavitelných materiálů). Případný urychlený odvoz skrývky a vytěženého materiálu v případě povodňové aktivity je dle názoru Podatele neuskutečnitelný vzhledem k velikosti aktivní zóny záplavového území a verifikační stanovisko takové řešení ani neobsahuje (ze stejného důvodu ani stanovisko EIA nepočítalo se zvýšenou dopravní zátěží spojenou s odvozem uvedených odplavitelných materiálů ani se zatížením dalších pozemků tímto materiálem).

- **podmínka č. 44** – vyžaduje zamezit splachům organických látek (zejména humusu) a závadných látek do těžebního jezera. **Verifikační stanovisko však nebere v potaz riziko povodně, při kterém může**

snadno dojít k výměně vody z těžebního jezera za vodu z povodňové vlny naprosto neznámé a nepředvídatelné jakosti. V celém povodí Moravy nad hodnoceným územím jsou přitom řádově desítky průmyslových podniků, z nichž může v případě povodně uniknout řada nebezpečných látek, které by mohly kontaminovat – kromě jiného – obsah těžebního jezera.

Terénní úpravy zhoršující odtok povrchových vod

- **podmínka č. 9** – technologické a administrativně sociální zázemí těžebny o ploše cca 1,8 ha lokalizovat tak, aby se nacházelo nad úrovní hladiny povodňových vod při stoletém průtoku v řece Moravě.

- **podmínka č. 15** – odstavná plocha pro mechanismy v technickém zázemí těžebny má být řešena na zpevněné ploše výškově umístěné nad úroveň hladiny povodňových vod při stoletém průtoku v řece Moravě a opatřené vhodným těsněním, jako je např. HDPE fólie, vodotěsnou a bezodtokovou jímkou s garantovanou nepropustností a zastřešením.

Obě podmínky jsou v rozporu s § 67 odst. 2 písm. a) ZVOD, podle něhož je v aktivní zóně záplavového území zakázáno provádět terénní úpravy zhoršující odtok povrchových vod, přičemž navržený val této vyvýšené plochy odtok povrchových vod nepochybně zhorší.

Podatel uvádí další důvody, které podporují závěr, že v dané věci nelze vydat souhlasné verifikační stanovisko:

Střet záměru s ochranným pásmem vodního zdroje

K ochraně vydatnosti, jakosti a zdravotní nezávadnosti zdrojů podzemních nebo povrchových vod využívaných nebo využitelných pro zásobování pitnou vodou s průměrným odběrem více než 10 000 m³ za rok a zdrojů podzemní vody pro výrobu balené kojenecké vody nebo pramenité vody stanoví vodoprávní úřad ochranná pásma opatřením obecné povahy. Vyžadují-li to závažné okolnosti, může vodoprávní úřad stanovit ochranná pásma i pro vodní zdroje s nižší kapacitou, než je uvedeno v první větě. Vodoprávní úřad může ze závažných důvodů ochranné pásmo změnit, popřípadě je zrušit. **Stanovení ochranných pásem je vždy veřejným zájmem** (§ 30 odst. 1 ZVOD).

Oblast, kde je záměr zamýšlen, spadá do ochranného pásma vodního zdroje (dále jen „OPVZ“) „Bzenec – komplex“, což je nejvýznamnější zdroj podzemní vody v regionu jižní Moravy využívaný k hromadnému zásobování cca 140 000 obyvatel okresu Hodonín, který byl vyhlášen rozhodnutím ONV Hodonín, OVLHZ dne 1. 3. 1989 pod č. j. Vod-1299-1985/1989/Ku-235 za účelem ochrany vydatnosti a jakosti tohoto vodního zdroje. Podatel je správcem a provozovatelem jímacího území i OPVZ. Tento zdroj společně s úpravou vody Bzenec – Přívoz má strategický význam také v rámci celého Jihomoravského kraje. Zásobování obyvatelstva je prováděno s vysokou spolehlivostí.

Podle § 30 odst. 2 ZVOD platí: *Ochranná pásma se dělí na ochranná pásma I. stupně, která slouží k ochraně vodního zdroje v bezprostředním okolí jímacího nebo odběrného zařízení, a ochranná pásma II. stupně, která slouží k ochraně vodního zdroje v územích stanovených vodoprávním úřadem tak, aby nedocházelo k ohrožení jeho vydatnosti, jakosti nebo zdravotní nezávadnosti.*

Je zřejmé, že těžba štěrkopísků a její důsledky (hlavně odkrytí hladiny podzemní vody na velké ploše) jsou rizikem pro jakost jímané surové vody, a to v několika směrech:

- kontaktem s povrchem a atmosférou se změní řada parametrů z hodnot typických pro podzemní vody na hodnoty blízké vodám povrchovým (kolísající teplota sledující teplotu atmosféry, změna redoxních podmínek na oxidační, snížení pH, vyšší bakteriální a další biologické oživení, horší hodnoty zákalu a barvy atd.),

- vyšší zranitelnost obnaženého útvaru podzemní vody bude znamenat vyšší rizika pro vnos antropogenních znečišťujících látek přímo do zvodně, a potažmo i do vodárenských objektů jímajících surovou vodu pro úpravu na vodu pitnou. Jedná se širokou škálu různých látek v daném území běžně používaných a aplikovaných – hnojiva, pesticidy, ropné látky aj. V současné době je využívána podzemní voda chráněna několikametrovou vrstvou málo propustných náplavových hlín, kde se řada těchto látek zachycuje (pesticidy, hnojiva aj. – v okolí jsou intenzívně využívané zemědělské pozemky) a vodárensky využívaný zdroj je tak přirozeně chráněn. (Pro korektnost je třeba ale uvést, že těžba štěrkopísků není v OPVZ II. stupně vnějšího výslovně zakázána, zákaz se týká jen II. stupně vnitřního).

- zasažení místa těžby povodňovou vlnou znamená reálné riziko kontaminace celého prostoru látkami přinesenými povodní. V současné době je útvar kvartérní podzemní vody dostatečně chráněn před těmito povodňovými riziky přípovrchovou vrstvou hlín s malou propustností; porušení tohoto ochranného krytu v blízkosti jímacího území obnažením hladiny podzemní vody těžbou rozhodně Podatel nedoporučuje, mj. i s ohledem na zkušenosti s kontaminací vody povodňové vlny za velkých povodňových situací (1997, 2002 aj.).

Ve verifikačním stanovisku (i stanovisku EIA) není v podmínkách zmínka o ochranném pásmu vodního zdroje, což Podatel považuje za hrubé podcenění dané problematiky, které může v budoucnu vyústit nenapravitelnou škodou na jedinečném zdroji pitné vody.

Záměr těžby v posuzovaném místě má významně vyšší rizika než jiné lokality s dřívější nebo současnou těžbou

V podkladech EIA se často objevuje metoda analogie, kdy se porovnává lokalita zamýšlené těžby s jinými lokalitami, kde těžba probíhá nebo probíhala dříve. Zákona EIA výslovně zmiňuje, že při posuzování vlivů záměru na životní prostředí se vychází **ze stavu životního prostředí v dotčeném území** v době oznámení záměru (§ 5 odst. 2 zákona EIA). Použití analogie je dle Podatele nástrojem krajní nouze, kdy o hodnocené lokalitě neexistují téměř žádná data, a současně musí být doloženo, že situace v posuzované lokalitě i analogické lokalitě je velmi blízká. Podatel se především domnívá, že při posuzování předmětného záměru bylo použito metody analogie naprosto zbytečné, ne-li nezákonné.

Lokalita vodního zdroje Bzenec komplex má ale nadstandardní množství dat pro své vlastní posouzení a zhodnocení specifik tohoto území, a pro použití analogie není žádný důvod. Jsou známy problémy a potřeby provozovatele vodního zdroje a především veřejný zájem na ochraně podzemní vody. Užití analogie v daném případě lze chápat jako způsob, jakým se vyhnout odpovědnosti za skutečné posuzování rizik, a jak obejít záměr platné legislativy primárně chránit vodní zdroje.

Snahy srovnávat rizika záměru těžby štěrkopísku s jinými realizovanými těžbami štěrkopísku v okolí je třeba odmítnout. Jak vyplývá z níže uvedené tabulky, **situace v jiných lokalitách nejsou srovnatelné a plánovaný záměr vykazuje nejvyšší rizikovost:**

- Záměr těžby je nejbliže vodárenskému území (540 m Bzenec III sever), blíže je pouze jezero Černý, na něm však musela být těžba ukončena se zahájením provozu prameniště Bzenec a s vyhlášením jeho ochrany.
- V PHO 2. stupni vnějším je ještě těžebna Polešovice, její vzdálenost od prameniště je však mnohonásobně větší (3700 m), což znamená i významně nižší rizika.
- V aktivní zóně záplavového území je kromě plochy zamýšlené těžby ještě lokalita Polešovice a jezero Pláňavy. Rizika související s povodněmi pro prameniště Bzenec z těchto ploch ale nehodnotíme jako vysoká, jezero Pláňavy je velmi mělké (kolem 1,5 m) a lokalita Polešovice je

poměrně daleko (3700 m). Je však nutné uvést, že **všechny vodní plochy (kromě nově plánované těžby) vznikly PŘED stanovením záplavových území, takže jejich existence v záplavovém území je konstatování dřívějšího stavu, v dnešní době by nemohly být povoleny, neměla by proto být povolena ani tato (mnohem rizikovější) těžba u Uherského Ostrohu.**

- Hloubka zamýšlené těžby (13-14 m) není srovnatelná s blízkými porovnávanými plochami (Pláňavy 1,5 m, Černý 5 m), kombinace velké blízkosti a velké hloubky zamýšlené těžby z ní činí v daném území jednoznačně nejrizikovější těžební aktivitu.

Tab. 1 Srovnání některých vodohospodářských aspektů různých těžeben štěrkopísku v okolí. Ze srovnání vyplývá, že zamýšlená těžba štěrkopísku u Uherského ostrohu je jednoznačně nejrizikovější. Z 6 hodnocených ukazatelů je jich 5 nevyhovujících. Na druhém místě je Jezero Černý (4 nevyhovující ukazatele), tam však byla těžba ukončena s otevřením prameniště Bzenec, protože rizika byla vyhodnocena jako neakceptovatelná. Ještě hůře hodnocená rizikovost nové lokality u Uherského Ostrohu by proto měla být vyhodnocena stejně.

Plocha	PHO	CHOPAV	Záplavová zóna aktivní	Záplavové území Q20	Záplavové území Q100	Vzdálenost od prameniště
Plánovaná těžba	2.stupeň vnější	Ano	Ano	Ano	Ano	540 m – B III - S 600 m – B I - MP
Jezero Černý	2.stupeň vnitřní	Ano	Ne	Ne	Ano	420 m – B III - S
Jezero Pláňavy	2.stupeň vnější	Ano	Ano	Ne	Ano	850 m B III - S
Jezero Podluží	Mimo PHO Bzenec	Ne	Ne	Ne	Ne	2500 m B I -MP
Jezera Ostrožská Nová Ves	Mimo PHO Bzenec	Ano	Ne	Ne	Ano	4200 m B- III – S 2650 m Milokošť
Polešovice - Kolébky	2.stupeň vnější	Ano	Ano	Ano – část.	Ano	3700 m Bzenec I- MP

Provozně-technické dopady vyplývající z realizace těžby na straně Podatele

S otevřením těžby vzniknou Podateli některé povinnosti související se zabezpečením a ochranou množství, jakostí a zdravotní nezávadností jímané podzemní vody, které nejen, že budou velmi obtížně realizovatelně (zdali vůbec), ale rovněž budou znamenat **dodatečné náklady na provoz** vyvolané činnostmi těžaře.

Podateli není doposud jasné, kdo tyto nemalé náklady uhradí (podle míry dopadu půjde o miliony Kč ročně). Z logiky věci by to měla být těžební společnost, kvůli jejímž aktivitám budou nezbytné práce směřující k ochraně a zabezpečení vodního zdroje vyvolány. Podatel zdůrazňuje, že tyto náklady jsou nutné, nejde o libovůli vodárenského provozovatele, ale jde o náklady spojené s vlastním technickým zajištěním odběru vody, s její úpravou na parametry vody pitné a s dostatečnou zabezpečeností jakosti vody a ochrany vodního zdroje, což je požadavek zákona sledovaný vodoprávními orgány a orgány hygienické služby. Jde zejména o tyto okruhy činností:

- Expertní a kontrolní činnosti na ochranu prameniště v době přípravy a realizace těžby (zpracování modelů, bilančních výpočtů, hodnocení jakosti vod, identifikace rizik, kontrola provozu těžebny v ochranném pásmu aj.)
- **Zvýšený monitoring v době realizace těžby a dlouhodobě po jejím ukončení**
 - Nové sledované látky (možný vnos závadných látek odkrytou hladinou podzemní vody a jejich monitoring je aktuální i dlouho po ukončení těžby, kdy závazek těžaře na účinná opatření nebude mít kdo naplnit. Po zkušenostech z jiných kauz tuto povinnost po zániku těžební společnosti přejímá jako povinný stát a následně provozovatel jímacího území.
 - Častější frekvence odběrů (vzhledem ke zvýšenému riziku kontaminace podzemních vod při odkryté hladině podzemní vody, vzniká nutnost čtenějšího sledování kvality jímáné vody a to bez časového omezení i po ukončení zamýšlené těžby. Náklady nese opět provozovatel jímacího území.
 - Výstavba nových monitorovacích objektů (stávající monitorovací systém bude muset být doplněn ve směru k území těžby a být prakticky trvale provozován).
 - Zvýšené náklady na vyhodnocování výsledků (častější vyhodnocování více dat znamená výrazné a pravidelné zvýšení provozních nákladů spojené s jímáním podzemní vody, které se musí promítnout do ceny vody).
 - Po ukončení těžby bude jezero představovat trvalé riziko ohrožení vodního zdroje Bzenec – nutnost trvalého monitoringu, případně řešení vzniklé kontaminace.
- Provozní opatření
 - Již v současnosti je plnohodnotné využívání jímacího území Bzenec III a Bzenec I (Moravský Písek) citelně omezeno důsledky různé antropogenní činnosti z minulosti (chlorované uhlovodíky, metabolity pesticidů, dusičnany). Nejméně zasažená je část Bzenec III Sever, která je nejvydatnější z pohledu zásob podzemní vody, avšak z území plánované těžby jí hrozí největší rizika.
 - Od míry snížení hladiny podzemní vody v důsledku aktivace hydraulické bariéry se odvíjí využitelnost jímacího systému, které má svoje meze – **dopady na konstrukci jímacích vrtů, trubních vedení a čerpací techniky, konstrukci násoskových řadů**, geodetická poloha sběrných studní, tedy při výrazném snížení hladiny je stávající systém prakticky neprovozovatelný bez celkové přestavby, která je technicky, finančně i časově náročná.
 - **Změny jakosti surové vody a dopady na technologii úpravy** (změna jakosti jímáné surové vody vlivem přítomnosti kontaminantů nebo jiných změn vlastností vody, vyvolává nutnost rozšíření technologie stávající úpravny vody. Toto riziko je spojeno jednak se samotnou těžbou a podstatněji s trvalou skrývkou ochranného půdního

příkrovu, který v současné době spolehlivě odděluje hladinu podzemní vody od „vnějšího“ prostředí. Související nutné technologické úpravy představují řádově stovky mil. Kč.

V procesu EIA nedošlo k posouzení některých chemických látek

Nově se objevují informace o možném použití chemických látek typu flokulantů pro praní štěrkopísků – jejich používání v aktivní záplavové zóně a v ochranném pásmu musí být vázáno na posouzení rizik s nimi spojených. **Tato okolnost je nová, v době zpracování dokumentace EIA nebyla známa, v procesu EIA tedy nebyla posouzena.** Používání chemikálií v ochranných pásmech vodního zdroje musí být posuzováno velmi přísně, a není možné, aby tato okolnost nebyla v procesu EIA posuzována. V opačném případě by došlo k rozporu se základním účelem zákona EIA, kdy účelem posuzování vlivů na životní prostředí je **získat objektivní odborný podklad** pro vydání rozhodnutí (§ 1 odst. 3 zákona EIA).

Důkaz: Argumentační manuál zpracovaný RNDr. J. V. Datlem, Ph.D. a Ing. J. Uhlíkem, Ph.D.

Podatel na závěr zdůrazňuje, že ačkoliv tento podnět primárně směřuje k provedení přezkumného řízení, týkajícího se verifikačního stanoviska, má současně za to, že v případě, že by ministr shledal důvody pro jeho zrušení, je nutné prověřit i stanovisko o posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí, ze dne 9. 3. 2015, č. j. 12289/ENV/15, které je s verifikačním stanoviskem nepochybně úzce spjato, resp. verifikační stanovisko z něj vychází a budou-li existovat důvody pro jeho zrušení, Podatel navrhuje, aby Ministerstvo životního prostředí zrušilo rovněž své původní stanovisko ze dne 9. 3. 2015, č. j. 12289/ENV/15 postupem podle § 156 odst. 2 správního řádu.

III. Závěrečný návrh

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem Podatel navrhuje, aby závazné stanovisko Ministerstva životního prostředí k ověření souladu ze dne 26. 10. 2015, č. j. 24489/ENV/15, týkající se záměru těžby a úpravy štěrkopísku v Uherském ostrohu, 2 bylo podle § 149 odst. 5 správního řádu z r u š e n o,

a dále, aby ve smyslu § 156 odst. 2 správního řádu bylo rovněž z r u š e n o stanovisko Ministerstva životního prostředí o posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí ze dne 9. 3. 2015, č. j. 12289/ENV/15.

V Brně dne 18. 8. 2017

Vodovody a kanalizace Hodonín, a.s.